

«Πατάμε γερά!»

Μιλάμε για τα δικαιώματα με τα παιδιά αξιοποιώντας τα εργαλεία του θεάτρου

Σεμινάριο που διοργανώθηκε από το Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση σε συνεργασία με τον Σύλλογο Δασκάλων και Νηπιαγωγών Αμφιλοχίας και το 2^ο Δημοτικό Σχολείο Αμφιλοχίας

Γιώργος Μόσχος, νομικός - εμπυχωτής

Σκεπτικό/θεωρητική προσέγγιση:

Το σεμινάριο αυτό είχε στόχο να βοηθήσει εκπαιδευτικούς να κατανοήσουν καλύτερα την έννοια των δικαιωμάτων, να διερευνήσουν τρόπους με τους οποίους προσεγγίζουν τα δικαιώματα και μιλούν με μαθητές και μαθήτριες τους για αυτά και να ενδυναμωθούν ως προς τη στάση τους σε περιπτώσεις που διαχειρίζονται ή αντιμετωπίζουν περιστατικά παραβιάσεων δικαιωμάτων από οποιονδήποτε.

Τα δικαιώματα είναι ανθρώπινες ανάγκες και ελευθερίες που η διεθνής κοινότητα και η κάθε κοινωνία / εθνική νομοθεσία έχουν αποφασίσει ότι μπορούν να προστατευθούν και να διεκδικηθούν. Συνιστούν ένα ασφαλές «κλειδί» ρύθμισης των ανθρωπίνων σχέσεων, καθώς ο σεβασμός τους μπορεί να συμβάλλει στην ειρηνική συνύπαρξη παιδιών και ενηλίκων. Μέσα από αυτό το εργαστήριο επιχειρήθηκε η σύνδεση της νομικής προσέγγισης (τι προβλέπει ο νόμος) με την ουσιαστική εφαρμογή και προάσπιση των δικαιωμάτων, που συμβαίνει όταν μία κοινότητα (μια παρέα, μια ομάδα, μια τάξη ή ένα σχολείο) αποκτά κοινή συνείδηση και μέσα από διάλογο προβαίνει σε συμφωνίες σχετικά με αυτά. Μέσα από το εργαστήριο, επιδιώχθηκε η ενδυνάμωση των εκπαιδευτικών, ώστε στις θεατρικές δράσεις που σχεδιάζουν και υλοποιούν με τα παιδιά να περιλαμβάνουν την οπτική της άσκησης, προστασίας, οριοθέτησης και υπεράσπισης των δικαιωμάτων τους.

Περιγραφή σεμιναρίου:

Καθίσαμε σε **κυκλική διάταξη**, όπως προτείνεται να γίνεται πάντα σε σχετικές δράσεις τόσο με εκπαιδευτικούς όσο και με τα παιδιά. Ξεκινήσαμε με μια σύντομη γνωριμία, παίζοντας το παιχνίδι των συνειρμών. Συνεχίσαμε με μικρές ασκήσεις / παιχνίδια συντονισμού ομάδας (παλαμάκια μαζί και περπάτημα – σταμάτημα σε διάφορους ρυθμούς).

Αναφερθήκαμε επιγραμματικά στην ιστορία θέσπισης των δικαιωμάτων του παιδιού, ξεκινώντας από αναφορά στον Πολωνοεβραίο γιατρό και παιδαγωγό [Janusz Korczak](#) και συνεχίζοντας στη διαδικασία προετοιμασίας και υιοθέτησης της [Διεθνούς Σύμβασης για τα Δικαιώματα του Παιδιού](#)¹ (1989) που είναι νόμος και του Ελληνικού κράτους (ν.2101/92) που υπερισχύει των εθνικών νόμων.

¹ Στο σχετικό link υπάρχει ολόκληρο το κείμενο της Σύμβασης όπως και απλοποιημένο για παιδιά.

Μιλήσαμε για τα δικαιώματα που προστατεύονται στη Σύμβαση και αναφερθήκαμε στο πόσο αλληλοσυνδεδεμένα είναι μεταξύ τους τα δικαιώματα ώστε να χρειάζεται συχνά προσεκτική στάθμιση στις αποφάσεις που παίρνονται για τα παιδιά από τους επαγγελματίες και τους γονείς. Το πιο καινοτόμο ίσως άρθρο της Σύμβασης είναι το **Άρθρο 12** που καθιερώνει το δικαίωμα των παιδιών στην ελεύθερη έκφραση της γνώμης τους, την οποία όσοι παίρνουν αποφάσεις για αυτά θα πρέπει να τα ακούν με προσοχή και να λαμβάνουν υπόψη όσα λένε. Μιλήσαμε και για τις υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών με βάση την εθνική νομοθεσία, ιδίως ως προς την ενεργοποίηση τους σε περιπτώσεις που διαπιστώνουν ή πληροφορούνται αδικήματα ενδοοικογενειακής βίας ([νόμος 3500/2006 – άρθρο 23](#)).

Έγινε σύντομη αναφορά στη **σύγκρουση των δικαιωμάτων**, στις μορφές και τους φορείς προστασίας (πρόνοια, εισαγγελείς ανηλίκων, κέντρα και υπηρεσίες ψυχικής υγείας, ανεξάρτητες αρχές, κ.α.) σε **βασικές αρχές** που χρειάζεται να τηρούνται από τους φορείς και τους επαγγελματίες προστασίας (π.χ. ενημέρωση του παιδιού, εχεμύθεια, μη δημοσιοποίηση προσωπικών πληροφοριών, σεβασμός απόψεων και ιδιωτικής ζωής του, υποχρεώσεις ενέργειας των εκπαιδευτικών σε περιπτώσεις ενδοοικογενειακής βίας, κ.α.)

Επισημάναμε ότι η διαχείριση των παραβιάσεων των δικαιωμάτων των παιδιών, ιδίως των σοβαρότερων, δεν είναι απλή υπόθεση και μπορεί να χρειάζεται κατά περίπτωση προσεκτική και αν είναι εφικτό **διεπιστημονική εξέταση**, ώστε οι τελικές ενέργειές μας να λαμβάνουν χώρα **προς το υπέρτατο συμφέρον του παιδιού** όπως επιτάσσει η Σύμβαση στο άρθρο 3. Για τον λόγο αυτό είναι σημαντικό σε κάθε σχολική μονάδα να συγκροτούμε μικρές ομάδες διαχείρισης παρόμοιων καταστάσεων με τη συμμετοχή ψυχολόγου και κοινωνικού λειτουργού εφόσον διατίθενται. Πάντως, ένα από τα καθήκοντα των εκπαιδευτικών είναι να βρίσκουν τρόπους **να ακούν προσεκτικά** τους μαθητές και τις μαθήτριές τους, για όσα ζητήματα τους αφορούν. Ορισμένες φορές «ακούω» δεν σημαίνει μόνο λεκτική επικοινωνία μαζί τους με ερωτήσεις – απαντήσεις, καθώς υπάρχουν διάφοροι τρόποι για να κατανοήσουμε τι νοιώθει και τι σκέφτεται ένα παιδί για κάποιο ζήτημα. Το θέατρο προσφέρει εργαλεία για να βοηθήσουμε τα παιδιά να μιλήσουν με διάφορους τρόπους για θέματα της ζωής τους, να αλληλεπιδράσουν, να εκφραστούν, να παρέμβουν, να σκεφτούν κριτικά και να επανατοποθετηθούν αν χρειάζεται.

Κάναμε μια σύντομη αναφορά στον ρόλο του **Συνηγούρου του Παιδιού**, το τμήμα της Ανεξάρτητης Αρχής που δημιουργήθηκε το 2003 με ειδική νομοθετική ρύθμιση, στο οποίο ο Γιώργος Μόσχος υπηρέτησε από την έναρξη λειτουργίας του ως τις αρχές του 2018.

Επίσης έγινε λόγος για την Πρωτοβουλία για το Άρθρο 12 ([ΠΡΩΤΑ.12](#)) την εθελοντική κίνηση που συγκροτήθηκε από ομάδα επιστημόνων το 2018 με στόχο την καλύτερη κατανόηση και διάδοση του δικαιώματος των παιδιών να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους για θέματα που τα αφορούν. Κάτι που αποτελεί καθήκον όλων των επαγγελματιών που εργάζονται με και για τα παιδιά.

Ως προς τον ρόλο των **θεατρολόγων** στα σχολεία τονίστηκε ότι η συνεργασία με τον/την βασικό/η εκπαιδευτικό της τάξης είναι απαραίτητη, τόσο για τη σύνδεση με την καθημερινότητα των παιδιών όσο και για την ανταλλαγή οπτικών, πληροφοριών και τεχνικών ακρόασης των παιδιών.

Για την καλύτερη κατανόηση αλλά και εφαρμογή των δικαιωμάτων του παιδιού στην τάξη και στην πράξη, είναι σημαντικό στην αρχή κάθε σχολικής χρονιάς να γίνεται ένα συμβούλιο / συνέλευση σε κύκλο, η οποία να επαναλαμβάνεται τακτικά ώστε να γίνει συνείδηση και πρακτική των παιδιών η συνεργασία, η ανταλλαγή απόψεων και η πραγματοποίηση και τήρηση **συμφωνιών** που είναι και η πρώτη βάση των δικαιωμάτων. (Οδηγίες για την διεξαγωγή της [Συνέλευσης των Παιδιών](#) υπάρχουν στη σχετική έκδοση της ΠΡΩΤΑ.12, με συγγραφείς τον Γιώργο Μόσχο και την Ασπασία Καλησώρα).

Έγινε επιγραμματική παρουσίαση και άλλων υλικών που δημιουργήθηκαν από την ΠΡΩΤΑ.12 και μπορούν να αξιοποιηθούν στο σχολείο, ανάλογα με τις ηλικίες των παιδιών:

- Του εκπαιδευτικού υλικού «[Το Δεντρόσπιτο με τα Ζωάκια των Δικαιωμάτων](#)» εγκεκριμένου από το ΙΕΠ/ΥΠΑΙΘ για τα εργαστήρια δεξιοτήτων νηπιαγωγείου και πρώτων σχολικών τάξεων. Μέσα από αυτό τα παιδιά μαθαίνουν με ευχάριστο τρόπο τα δικαιώματα, τραγουδούν τραγούδια για κάθε ζωάκι που εκπροσωπεί κάποιο δικαίωμα, ακούν ιστορίες, παίζουν και κάνουν μια συνέλευση για να πάρουν σχετικές αποφάσεις που τους αφορούν.

- Του υλικού – παιδαγωγικού παιχνιδιού «[Βρέστα και Πάρτα. Κάνε δικά σου τα δικαιώματα!](#)» που δημιουργήθηκε στη διάρκεια της πανδημίας και στη συνέχεια προσαρμόστηκε και εγκρίθηκε από το ΙΕΠ/ΥΠΑΙΘ ως εκπαιδευτικό υλικό για τα εργαστήρια δεξιοτήτων μεγάλων τάξεων δημοτικού και τάξεων γυμνασίου. Με καρτέλες όπου παρουσιάζονται ομάδες δικαιωμάτων και δημιουργικές ομαδικές δραστηριότητες που διεξάγονται στην τάξη, τα παιδιά προσεγγίζουν την έννοια και την εφαρμογή των δικαιωμάτων στην καθημερινότητά τους.

Στη συνέχεια, παρουσιάστηκε και εφαρμόστηκε η τεχνική της παρουσίασης και επεξεργασίας μιας **ιστορίας μέσω δραματοποίησης**, χρησιμοποιώντας τα εργαλεία του θεάτρου. Η ιστορία που παρουσιάζεται παρακάτω, ή άλλη σχετική που θα δημιουργηθεί από εκπαιδευτικούς, μπορεί να παρουσιαστεί μέσω διήγησης από τον/την παιδαγωγό, στη συνέχεια να ζητηθεί από την τάξη να χωριστούν σε μικρές ομάδες (στο σχολείο: των 4 παιδιών) και είτε να συζητήσουν η κάθε ομάδα ένα ρόλο, τη θέση του και την οπτική του στην ιστορία, είτε ολοκληρή την εξέλιξη της ιστορίας και τις πιθανές ενέργειες που θα έπρεπε να γίνουν πριν ή μετά. Στη συνέχεια, ζητείται από εθελοντές να αναλάβουν να μπουν στη θέση των ρόλων. Για τη διευκόλυνση της ομάδας ο κάθε ρόλος ακολουθείται από μια **καρτέλα** που αναγράφει το όνομα του προσώπου και μπαίνει σε άλλο σημείο στο κέντρο του κύκλου. Αφού ολοκληρωθεί η διήγηση ο εμπυχωτής / εκπαιδευτικός ρωτάει: Ποιος θέλει να αναλάβει τον ρόλο του Α, Β, Γ κλπ. Η ομάδα ξεκινάει και παίζει ελεύθερα τη σκηνή που έχει διηγηθεί προηγουμένως ο εμπυχωτής. Όταν φτάσει σε ένα σημείο αρκετής εμπλοκής και αλληλεπίδρασης, σταματάει η εξέλιξη της δραματοποίησης και ζητείται από την ολομέλεια μικρός σχολιασμός και πιθανή διαφοροποίηση σε κάποιους ρόλους. Έτσι καλούνται κάποια άλλα άτομα να αντικαταστήσουν τους ρόλους αυτούς και να παίξουν εκ νέου τη σκηνή με μια άλλη οπτική.

Μόλις ολοκληρωθεί ένας δεύτερος κύκλος παιχνιδιού, προτείνεται η πρακτική της **ανακριτικής καρέκλας**, που αναφέρθηκε στο σεμινάριο αλλά δεν προλάβουμε να εφαρμόσουμε. Επιλέγονται από την ομάδα κάποιοι ρόλοι και στο κέντρο κάθεται το πρόσωπο (ή τα δύο πρόσωπα) που έπαιξαν τον ρόλο και απαντούν σε ερωτήσεις που τους θέτει η ομάδα, με στόχο να κατανοήσουμε καλύτερα το τι συνέβη σε αυτόν τον ρόλο, τι σκέφτηκε, τι υπήρχε στο πίσω μέρος του μυαλού του, τι κάνει στην καθημερινότητά του κλπ. Έτσι η ομάδα κατανοεί καλύτερα τους παράγοντες που επηρεάζουν μια καθημερινή σκηνή. Στο τέλος μπορεί να ξαναπαιχτεί η ιστορία με ένα διαφορετικό τρόπο ή να γίνει μια συζήτηση ολομέλειας για το τι σκέφτεται η ομάδα με αφορμή την εμπειρία συμμετοχής σε αυτή τη δράση.

Σημειώνεται ότι το Πανελλήνιο Δίκτυο για το Θέατρο στην Εκπαίδευση έχει αναπτύξει και προωθήσει πολλά υλικά και πληροφορίες για τη θεατρική αγωγή στην τάξη ή σε ομάδες παιδιών. Σε ένα εξαιρετικό σχετικό [άρθρο του Νίκου Γκόβα](#) (που είναι απόσπασμα από σχετικό βιβλίο του) μπορούν να βρουν οι εκπαιδευτικοί μια σύνοψη των σημαντικότερων τεχνικών θεάτρου, θεατρικού παιχνιδιού και εκπαιδευτικού δράματος.

Δείτε παρακάτω την ιστορία που διηγηθήκαμε. Διευκρινίζεται ότι τα ονόματα που χρησιμοποιήσαμε είναι τελείως τυχαία (μάλιστα έχουν χρησιμοποιηθεί και σε διαφορετικού περιεχομένου και στόχευσης ιστορίες δραματοποίησης) και το περιεχόμενο έχει αντληθεί από πραγματικά περιστατικά που έχουν συμβεί σε σχολεία. Τα παιδιά ρωτούν πολλές φορές *«ήταν αλήθεια η ιστορία αυτή;»* και η απάντηση που δίνουμε είναι *«Βασίζεται σε αληθινό περιστατικό που συνέβη σε σχολείο αλλά είναι προσαρμοσμένη ώστε να μπορέσουμε να την κάνουμε θεατρικά εδώ μαζί»*.

Η ιστορία και οι ρόλοι:

Η κυρία Αριστέα είναι διευθύντρια σε ένα σχολείο. Ο κύριος Σωκράτης είναι εκπαιδευτικός υπεύθυνος της τάξης (μπορούμε να πούμε για παράδειγμα του ΣΤ2 για δημοτικό ή Γ3 για γυμνάσιο) που έχει τη φήμη ως άτακτη τάξη, αλλά ο κύριος Σωκράτης επιχειρεί να την βοηθήσει να μάθουν τα δικαιώματα και τον αλληλοσεβασμό με συζητήσεις αλλά και δημιουργικές δράσεις. Στην τάξη υπάρχουν πολλά παιδιά αλλά εμείς διαλέγουμε να εστιάσουμε σε 6 μαθητές και μαθήτριες που πρωταγωνιστούν και είναι αφορμή να σκεφτούμε τι γίνεται και στο δικό μας σχολείο αλλά και τι άλλου είδους συμπεριφορές μπορεί να υπάρχουν.

Οι ρόλοι:

Η Δανάη είναι η πρόεδρος της τάξης που θέλει να δείχνει καλή συμπεριφορά (συμπαθεί τον Ηλία)

Ο Ηλίας είναι ένα αγόρι που του αρέσει το μπάσκετ και ο αθλητισμός (του αρέσει να τον θαυμάζουν)

Η Έρικα είναι μια κοπέλα καινούργια στο σχολείο, που της αρέσει η μουσική και συχνά ακούει μουσική στα ακουστικά της (φλερτάρει με τον Ηλία)

Ο Αντρέι είναι ένα αγόρι που του αρέσει πολύ ο χορός και έχει μικρό τραυλισμό (τον κοροϊδεύουν για αυτό, ιδίως ο Ηλίας που τον λέει Χο-Χο)

Η Λητώ είναι ένα κορίτσι από χωριό, χαμηλών τόνων, διαβάζει πολύ και θέλει να υπάρχει δικαιοσύνη (την κοροϊδεύουν μερικές φορές και τη λένε φυτό)

Ο Αλή είναι ένα αγόρι από το Πακιστάν που δεν μιλάει πολύ αλλά προσπαθεί να συμμετέχει στις δραστηριότητες της τάξης (οι γονείς του εργάζονται σε χωράφια).

Στην ιστορία μας ο κύριος Σωκράτης προτείνει στα παιδιά να βάλουν μαζί ένα τοίχο της τάξης όπου θα ζωγραφίσουν ένα σχολείο και στους τοίχους του είναι αναγραμμένες διάφορες λέξεις που εκπροσωπούν **δικαιώματα των παιδιών**. Ζητάει από τα παιδιά να συζητήσουν ποιες λέξεις θα βάλουν και με ποια σειρά – θέση.

Η Δανάη προτείνει τη λέξη «**Σεβασμός**» (θέλει να δείξει καλή συμπεριφορά προς τον δάσκαλο), ο Ηλίας τη λέξη «**Αθλητισμός**», η Έρικα τη λέξη «**Μουσική**», Ο Αντρέι τη λέξη «**Χορός**», Η Λητώ τη λέξη «**Δικαιοσύνη**» και ο Αλή τη λέξη «**Ισότητα**».

Μέσα από διήγηση του εμπυχωτή περιγράφουμε μια ένταση που δημιουργείται ανάμεσα στα παιδιά σχετικά με το ποια λέξη θα είναι κεντρική και σε ποια διάταξη θα μπουν οι λέξεις. Σε μια στιγμή που ο κύριος Σωκράτης βγαίνει για λίγο έξω από την τάξη για μια έκτακτη υπόθεση ξεσπάει ένας καβγάς ανάμεσα στον Ηλία και τον Αντρέι (ο πρώτος κοροϊδεύει τον δεύτερο για τον τραυλισμό του) και ανάμεσα στη Δανάη και την Έρικα (ενώ η Δανάη που συμπαθεί τον Ηλία δέχθηκε να μπει ο Αθλητισμός ως κεντρική λέξη, η Έρικα ήθελε να βάλει νότες της μουσικής γύρω από τον αθλητισμό και η Δανάη θεωρούσε ότι φλέρταρε έντονα τον Ηλία, κάτι που δεν της άρεσε). Έτσι ο Σωκράτης αποφάσισε να σταματήσει τη δράση και να την αναβάλει για άλλη μέρα με λιγότερη ένταση στην τάξη. Φεύγοντας από το σχολείο ο καβγάς ανάβει χειρότερα χωρίς να είναι παρών ο Σωκράτης. Την άλλη μέρα το πρωί έρχεται στο σχολείο ο μπαμπάς της Δανάης ο κύριος Σταύρος, πρόεδρος του συλλόγου γονέων, και η μαμά της Έρικας, η κυρία Λάουρα, έξαλλοι και οι δύο γιατί οι κόρες τους γύρισαν τραυματισμένες και ξεμαλλιασμένες στο σπίτι και κάνουν παράπονα στην κυρία Αριστέα τη διευθύντρια γιατί λένε η ένταση ξεκίνησε στην τάξη και ο κος Σωκράτης δεν έκανε τίποτα....

Μετά την πρώτη δραματοποίηση (η οποία αν δεν είναι εκπαιδευμένα τα παιδιά ή αν προτιμάει ο εκπαιδευτικός μπορεί να γίνει με δυναμικές εικόνες, ένα εργαλείο που περιγράφεται αναλυτικά στο παραπάνω άρθρο του Νίκου Γκόβα), γίνεται μικρή κουβέντα και μετά την επανάληψη με διαφορετικό τρόπο της εξέλιξης της ιστορίας, γίνεται αναλυτικότερη συζήτηση εστιασμένη στο περιστατικό και στη συνέχεια (αφού κάνουμε μια μικρή άσκηση για να «βγούμε από τους ρόλους») συζήτηση για το **τι κάνουμε στην τάξη μας**, πώς μπορούμε να αποφασίζουμε και δεσμευόμαστε για την αποφυγή παρόμοιων περιστατικών και την καλύτερη διαχείρισή τους όταν συμβαίνουν. Δίνουμε έμφαση στους ρόλους της Λητούς και του Αλή -και άλλων παιδιών «αμέτοχων παρατηρητών»- που στην ιστορία μας δεν είχαν αναλάβει δράση αλλά αν πράγματι παρέμβουν μπορούν να καλέσουν και τα άλλα παιδιά σε ανατροπή της έντασης και ήπιο χειρισμό της σύγκρουσης.

Με βάση όσα συζητήθηκαν, προτείνεται η διαδικασία συζήτησης και συμφωνίας για το σεβασμό των δικαιωμάτων μεταξύ των μελών μιας ομάδας και για τους τρόπους επίλυσης τυχόν διαφορών. Αναφέρεται η πρακτική της συνέλευσης. Προτείνεται η αξιοποίηση εργαλείων του θεάτρου και παιχνιδιών ρόλου τόσο προληπτικά όσο και μετά την εκδήλωση συγκρούσεων, δίνοντας έμφαση στην προαγωγή της ενσυναίσθησης.

Τέλος, εκπαιδευτικοί αναφέρθηκαν σε εργαλεία και πρακτικές που έχουν χρησιμοποιήσει για την ευαισθητοποίηση των παιδιών στα δικαιώματα και σε τυχόν προβλήματα που συνάντησαν κατά την άσκηση του παιδαγωγικού τους ρόλου.

Προτεινόμενη επί πλέον βιβλιογραφία (εκτός των παραπάνω συνδέσμων)

[Compass Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα](#) (παραγωγή: Συμβούλιο της Ευρώπης, μετάφραση: ΑΡΣΙΣ, διάθεση: Υπουργείο Παιδείας)

[Compasito Εγχειρίδιο Εκπαίδευσης στα Ανθρώπινα Δικαιώματα για Παιδιά](#) (Συμβούλιο της Ευρώπης, μετάφραση: Επίτροπος για τα Δικαιώματα του Παιδιού της Κύπρου, διάθεση: Νοιάζομαι και Δρω)

[Δραστηριότητες βιωματικής μάθησης στα ανθρώπινα δικαιώματα και στα δικαιώματα των προσφύγων](#) (Υπατη Αρμοστεία για τους Πρόσφυγες)

.....

Σύντομο βιογραφικό του επιμορφωτή

Ο Γιώργος Μόσχος σπούδασε νομικά στην Αθήνα και εγκληματολογία (M.Phil) στο Λονδίνο. Επιμορφώθηκε σε θέματα αυτογνωσίας και σχετίζεσθαι (ΑΚΜΑ), εκπαίδευσης ενηλίκων (ΕΑΠ), διοργάνωσης κέντρων νεότητας (ΓΓΝΓ) και θεατροπαιδαγωγικής για παιδιά (Δήμος του Λονδίνου). Εργάστηκε στους τομείς της εμπύχωσης και της υποστήριξης παιδιών και εφήβων που απειλούνται από κοινωνικό αποκλεισμό, της προάσπισης των νεανικών δικαιωμάτων και της επιμόρφωσης επαγγελματιών και εθελοντών στα πεδία εξειδίκευσης του. Το 2003 διορίστηκε ως ο πρώτος Συνήγορος του Παιδιού (Βοηθός Συνήγορος του Πολίτη για τα Δικαιώματα του Παιδιού) και υπηρέτησε σε αυτή τη θέση μέχρι και τον Ιανουάριο του 2018. Στο πλαίσιο της αποστολής του, επισκέφτηκε μεγάλο αριθμό σχολείων και ιδρυμάτων σε όλη τη χώρα, συναντήθηκε και συζήτησε με χιλιάδες παιδιά και με επαγγελματίες που εργάζονται μαζί τους, υποστηρίζοντας τη συστηματική ακρόαση των απόψεων των παιδιών και υπερασπιζόμενος τα δικαιώματά τους. Εμπυχώνει θεατρικά εργαστήρια για παιδιά από το 1985 μέχρι σήμερα διαρκώς. Είναι μέλος του Πανελληνίου Δικτύου για το Θέατρο στην Εκπαίδευση και ένα από τα ιδρυτικά μέλη της Πρωτοβουλίας για το Άρθρο 12 (ΠΡΩΤΑ.12 www.inart12.org), που αποσκοπεί στην ενίσχυση και διάδοση του δικαιώματος των παιδιών να εκφράζουν ελεύθερα τη γνώμη τους. Είναι πιστοποιημένος εκπαιδευτής του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης. Από τον Ιούνιο του 2022 είναι Διευθυντής του Προγράμματος Νεανικής Συμμετοχής YES της Πρωτοβουλίας για την Ψυχική Υγεία Παιδιών και Εφήβων (www.camhi.gr).